

MASARYKOVA UNIVERZITA

Správa kultury
SP II 16. 5. 2017
syllabus k tématu přednášky

Správa na úseku kultury

☞ hlavní oblasti:

- ☞ 1) Ochrana kulturních památek
- ☞ 2) Archeologické výzkumy a nálezy
- ☞ 3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty
- ☞ 4) Správa na úseku muzeí a galerií
- ☞ 5) Správa na úseku knihoven
- ☞ 6) Správa na úseku vydávání periodického tisku
- ☞ 7) Správa na úseku vydávání neperiodického tisku
- ☞ 8) Správa na úseku rozhlasového a televizního vysílání

1) Ochrana kulturních památek

▣ obecná východiska

- ▣ kulturní bohatství jako ústavně chráněná hodnota
- ▣ ústavní základ pro ochranu = čl. 34 odst. 2 LZPS
„Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem“
 - ▣ povinnost státu – aktivní přístup
- ▣ Čl. 35 odst. 3 LZPS *„ Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“*

1) Ochrana kulturních památek

- povinnosti státu chránit + vymáhat dodržování zákazu neohrožovat a nepoškozovat
- **střet zájmů**
 - veřejný zájem na ochraně kulturního bohatství
 - x ústavně zaručené vlastnické právo
 - Čl. 11 odst. 3 LZPS „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy...“
 - nutnost poměřování při omezování vlastnického práva (zejména princip proporcionality)

1) Ochrana kulturních památek

- ▣ obecná východiska promítnuta do zákonné úpravy
 - ▣ především z. č. **20/1987 Sb.**, o státní památkové péči
 - ▣ kodifikace práva hmotného a procesního na úseku památkové péče
 - ▣ včetně úpravy archeologických výzkumů a nálezů
 - ▣ + prováděcí vyhláška č. 66/1988 Sb.
- ▣ problematika ochrany kulturních památek i v dalších předpisech
 - ▣ zejména z. č. 183/2006 Sb., stavební zákon

1) Ochrana kulturních památek

☞ kulturní památka

- ☞ věc movitá i nemovitá (případně soubor těchto věcí)
- ☞ naplnění zákonných znaků
 - ☞ a) historická, umělecká, vědecká či technická hodnota nebo
 - ☞ b) přímý vztah k významným osobnostem nebo událostem
- ☞ + *prohlášení věci za KP Ministerstvem kultury*
(rozhodnutí o prohlášení za KP)

1) Ochrana kulturních památek

➤ řízení o prohlášení věci za kulturní památku

- zákon upravuje pouze základní procesní pravidla
- ex offo či podnět (kdokoli)
 - archeologický nález jen na návrh Akademie věd ČR
- MK vyrozumí vlastníka a umožní se vyjádřit (účastník)
 - prohlášení i proti vůli vlastníka (veřejný zájem)
 - až do rozhodnutí vlastník povinen chránit věc před poškozením či odcizením a oznámit změnu (i zamýšlenou) jejího vlastnictví, správy nebo užívání

1) Ochrana kulturních památek

- původně se neuplatnil správní řád, nyní ano
 - omezení procesních práv vlastníka a absence procesních povinností správního orgánu
 - původní koncepce zákona (r. 87) vůbec nezvažovala střet zájmů (naprostá prevalence státního zájmu)
 - § 44 zrušen ÚS jako protiústavní (Pl. ÚS 21/04)
- vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce III
 - ke kulturní hodnotě věci pro region či přínosnosti
- z mimořádně závažných důvodů lze prohlášení i zrušit

1) Ochrana kulturních památek

☞ kategorie kulturních památek

- ☞ kulturní památka (MK), 40 290 + ke 100 tis. movitých
- ☞ národní kulturní památka (vláda), 272
- ☞ územní formy ochrany, cca 600
 - ☞ a) památková rezervace (vláda)
 - ☞ b) památková zóna (MK)
 - ☞ c) ochranná pásma
 - ☞ zavazují k ochraně i vlastníky nemovitostí, které nejsou kulturními památkami

1) Ochrana kulturních památek

- příklady národních kulturních památek v Brně
 - hrad a pevnost Špilberk (1962)
 - Petrov (1989)
 - vila Tugendhat (1995)
 - kostel sv. Jakuba (1995)
 - hotel Avion (rok 2010)
 - a další (celkem 9)

1) Ochrana kulturních památek

☞ evidence kulturních památek

- ☞ ústřední seznam KP ČR (Národní památkový ústav)
- ☞ ale také evidence v katastru nemovitostí

☞ Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO

- ☞ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Stockholm 1972)
- ☞ přísná kritéria + nákladné
- ☞ na návrh ČR 12 zápisů

1) Ochrana kulturních památek

➤ státní památková péče – org. struktura

- ústředním orgánem Ministerstvo kultury
- památková inspekce jako specializovaný kontrolní orgán (není však samostatným orgánem státní správy)
- odborná organizace státní památkové péče
 - v současnosti Národní památkový ústav
 - odborný dohled nad péčí o KP, odborné podklady
- krajské úřady, obecní úřady obcí III
- kraje, obce v samostatné působnosti

1) Ochrana kulturních památek

☞ **základní povinnosti vlastníka kulturní památky**

- ☞ zachovávat a udržovat v dobrém stavu (na svůj náklad)
- ☞ chránit před poškozením (na svůj náklad)
- ☞ užívat odpovídajícím způsobem
- ☞ oznamovat změny v užívání
- ☞ předkupní právo (relativní neplatnost – 3 roky)
- ☞ závazné stanovisko ke údržbě, povolení k restaurování

1) Ochrana kulturních památek

☞ finanční pomoc vlastníkovi

- ☞ vlastník by neměl nést veškeré náklady
 - ☞ čl. 11 odst. 4 LZPS „*Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu*“
- ☞ přímá (prostředky z veřejných rozpočtů – poskytnutí finančního příspěvku na žádost, nenárokové)
- ☞ nepřímá (bezplatná odborná pomoc prostřednictvím NPÚ zejména při obnově, dále daňová zvýhodnění)

1) Ochrana kulturních památek

⇒ opatření při porušení povinností vlastníka

- ⇒ uložení opatření k nápravě
- ⇒ provedení opatření na náklad vlastníka
- ⇒ uložení pokuty (do 2 mil. u KP a 4 mil. u NKP)
- ⇒ vyvlastnění nemovité kulturní památky
 - ⇒ trvalé zanedbávání povinností a ohrožení zachování
 - ⇒ nedojde-li k dohodě o prodeji státu
 - ⇒ návrh obecního úřadu obce III a vyvlastnění podle z. č. 184/2006 Sb.

2) Archeologické výzkumy a nálezy

- ❏ upraveno v zák. č. **20/1987 Sb.**
- ❏ avšak specifická oblast, kde nelze použít obvyklá měřítko ochrany kulturních památek a památkových území
- ❏ **archeologické výzkumy**
 - ❏ provádí Archeologický ústav Akademie věd a další subjekty – oprávněné organizace (povolení KM)
 - ❏ záchranný archeologický výzkum
 - ❏ má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy (ohrožení tohoto území)

2) Archeologické výzkumy a nálezy

- **oznamovací povinnost** stavebníků již od doby přípravy (nejpozději ve fázi územního řízení) AU
- při neoznámení pokuta až do výše 4 mil.
- plán území s archeologickými nálezy (vydává kraj po dohodě s MK formou nařízení na nejvýše 20 let)
- podmínkou provedení výzkumu je uzavření **dohody** s vlastníkem nemovitosti
- nedojde-li k dohodě, může krajský úřad rozhodnout o povinnosti strpět provedení výzkumu a o podmínkách
- náklady – stavebník pokud v souvislosti s podnikáním

2) Archeologické výzkumy a nálezy

☞ archeologické nálezy

- ☞ věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí
- ☞ může být prohlášen KP (ale návrh pouze AÚ)
- ☞ o nález, který nebyl učiněn při provádění archeologických výzkumů, musí být učiněno oznámení AÚ nebo nejbližšímu muzeu (přímo nebo prostřednictvím orgánu obce v přenesené působnosti)
 - ☞ nálezce nebo osoba odpovědná za provádění prací

2) Archeologické výzkumy a nálezy

- nález i naleziště musí být ponechány beze změny až do prohlídky a následně opatření k záchraně
- právo vlastníka nemovitosti (v určitých případech)
 - na náhradu omezení vlastnického práva či škodu
 - náhradu souvisejících nutných nákladů
 - odměnu (až do výše 10% kulturně historické hodnoty)
- vlastnictvím obce, kraje, státu

3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty

- ▣ po roce 1989 nová situace
 - ▣ otevření hranic, privatizace obchodní sítě, restituce
 - ▣ potřeba řešit problematiku obchodu s předměty kulturní hodnoty a jejich přeshraničního pohybu
- ▣ zákon č. **71/1994 Sb.**, o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty
 - ▣ chráněné předměty = předměty kulturní hodnoty
 - ▣ z povahy zejména věci movité

3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty

▣ předměty kulturní hodnoty

- ▣ přírodniny nebo lidské výtvořy nebo jejich soubory,
- ▣ které jsou významné pro historii, literaturu, umění nebo vědu
- ▣ a splňují kriteria obsažená v příloze zákona (zpřesňující kriteria)
 - ▣ příloha členěna na kategorie předmětů a jejich stáří

3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty

- z působnosti jsou **vyloučeny**
 - věci chráněné jako kulturní památky
 - věci podřízené režimu zákona o ochraně sbírek muzejní povahy (z. č. 122/2000 Sb.)
 - archiválie ve smyslu zákona o archivnictví a spisové službě (z. č. 499/2004 Sb.)
 - originály děl výtvarných umění žijících autorů

3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty

- vývoz podmíněn vydáním **osvědčení**
 - vydávají
 - tzv. odborné organizace (muzea, galerie, knihovny, Národní památkový ústav)
 - a Ministerstvo kultury
 - na žádost vlastníka na formuláři podle přílohy zákona (jednotné identifikační údaje včetně fotografie)
 - lhůta pro vydání + omezenost platnosti (nejvýše 5 let)
- osvědčení se nevydává, zejména jde-li o kulturní památku

3) Prodej a vývoz předmětů kulturní hodnoty

- před vývozem předmětu kulturní hodnoty předkládá vývozce osvědčení celnímu úřadu
- osvědčením musí být opatřeny také
 - předměty kulturní hodnoty z oboru archeologie a sakrální a kultovní povahy **nabízené k prodeji**
 - ochrana kupujícího – jistota vývozu před nákupem
- **sankce**
 - dozor vykonává MK
 - pokuta např. až 5 mil. Kč za vývoz bez osvědčení

4) Správa na úseku muzeí a galerií

- zvláštní režim ochrany předmětů movitého kulturního dědictví tvořících **sbírky muzejní povahy**
- zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy
- znaky sbírky muzejní povahy:
 - sbírka ve své celistvosti významná pro prehistorii, historii, umění, literaturu, techniku, přírodní nebo společenské vědy;
 - tvoří ji soubor sbírkových předmětů shromážděných lidskou činností
 - (má se za to, že sbírka je věcí hromadnou)

4) Správa na úseku muzeí a galerií

☞ **centrální evidence sbírek**

- ☞ min. 5 předmětů na území ČR + znaky sbírky
- ☞ vede Ministerstvo kultury
- ☞ zápis veřejné ze zákona, soukromé na žádost
 - ☞ následně může být zrušen (ex offo, žádost)
- ☞ obsahuje identifikaci sbírky a vlastníka
 - ☞ slouží např. pro inventarizaci
- ☞ pro zapsané sbírky platí **zvláštní režim nakládání**

4) Správa na úseku muzeí a galerií

- **povinnosti vlastníka** za účelem ochrany sbírky např.:
 - zajistit ochranu před krádeží či poškozením
 - uchovávat sbírku v celistvosti, restaurovat
 - umožnit zpřístupnění sbírky nebo jednotlivých sbírkových předmětů veřejnosti pro studijní a vědecké účely vystavováním nebo zapůjčováním k vystavování
- další omezení
 - nelze zatížit věcnými právy + informace při prodeji
 - vývoz jen ze zákonných důvodů + povolení MK

4) Správa na úseku muzeí a galerií

➤ **práva vlastníka** zejména:

- odborná pomoc (z části bezplatná)
- mohou být poskytnuty příspěvky z veř. prostředků
 - např. na restaurování, vybavení objektů, instalaci expozic apod.

➤ **sankce**

- dozor vykonává MK
- pokuty až do 10 mil. Kč vlastníku či organizaci, která sbírku spravuje (s přihlédnutím k závažnosti či škodě)

5) Správa na úseku knihoven

- především z. č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování knihovnických a informačních služeb
 - upravuje **system knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby**
 - hlavním účelem = zajištění práva na svobodný přístup k informacím (čl. 17 LZPS)
 - na bezplatném (resp. neziskovém) principu
 - nevztahuje se na knihovny provozované na základě živnostenského oprávnění

5) Správa na úseku knihoven

☞ **knihovna** jako zařízení

- ☞ v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem
- ☞ a které je zapsáno v evidenci knihoven

☞ **veřejné knihovnické a informační služby**

- ☞ zejména zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovnických služeb
- ☞ poskytování informací (např. z veřejné správy)

5) Správa na úseku knihoven

- základní rozsah služeb poskytovaný **bezplatně**
 - pouze administrativní náklady (registrační poplatek)
 - výjimky = např. zpřístupnění dokumentů zprostředkováním rozmnoženin (pak ale pouze za náhradu nákladů = neziskový princip)
- fakultativně **další služby**
 - např. reprografické služby, publikační či vzdělávací činnost
- **evidenci** knihoven vede Ministerstvo kultury

5) Správa na úseku knihoven

☞ systém knihoven

- ☞ celek s vazbami mezi jednotlivými prvky
- ☞ k. zřizované státem (Národní knihovna, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, MZK)
- ☞ k. zřizované krajem (krajské knihovny)
- ☞ k. zřizované obcemi (základní knihovny)
- ☞ specializované knihovny (se specializovaným fondem)
- ☞ **povinnosti** - např. vedení evidence knihovního fondu a povinnosti spojené s jeho ochranou

6) Správa na úseku vydávání periodického tisku

- z. č. **46/2000 Sb.**, o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon)
 - vybraná práva a povinnosti vydavatelů
 - veškerý periodický tisk na území ČR
- **periodický tisk**
 - noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně 2x v kal. roce
 - obsahem vydávání je také veřejné šíření (zejména zpřístupnění předem individ. neurčenému okruhu osob)

6) Správa na úseku vydávání periodického tisku

- **oprávnění vydávat** na principu evidenčním
 - evidence periodického tisku – Ministerstvo kultury
 - identifikace vydavatele (přidělením evidenčního čísla)
 - ochrana práv osob poškozených obsahem tisku
 - statistické účely
- **povinnosti vydavatele** zejména
 - odpovědnost za obsah tisku (vyjma pravdivosti reklamy, nejde-li o reklamu vydavatele)
 - uvádění identifikace titulů a odpovědných osob

6) Správa na úseku vydávání periodického tisku

- *oznámení v naléhavém veř. zájmu* (válečný stav apod.)
- *institut povinného výtisku* (na svůj náklad poskytnout z každého vydání výtisky určeným příjemcům)
- *institut odpovědi* (na žádost umožnit uveřejnění odpovědi v případě dotčení osobnostních práv osoby)
- *dodatečné sdělení* (uveřejnění informace o konečném výsledku trestního či přestupkového řízení)
- **nově** regulace „radničních listů“
 - povinnost informovat objektivně a vyváženě
 - právo zastupitele na zveřejnění *doplňující informace*

7) Správa na úseku vydávání neperiodického tisku

- z. č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích
- z. č. 121/2000 Sb., o právu autorském
- **neperiodické publikace**
 - jsou rozmnoženiny literárních, vědeckých a uměleckých děl (veškeré rozmnoženiny ve smyslu aut. zákona)
 - určené k veřejnému šíření
 - které jsou vydávány jednorázově, popřípadě nejvýše jednou ročně anebo po částech i častěji
 - tvoří-li obsahově jeden celek

7) Správa na úseku vydávání neperiodického tisku

☞ mimo působnost např.

- ☞ rozmnoženiny vydané v cizině, audiovizuálních děl, pro provozní potřebu či jako součásti výrobků
- ☞ bankovky, losy, mapová díla apod.

☞ povinnosti vydavatele

- ☞ označení publikace (pro možnost zatřídění publikace)
- ☞ institut povinných výtisků
- ☞ *institut nabídkové povinnosti* (povinnost nabídnout publikaci ke koupi určeným knihovnám)

8) Správa na úseku rozhl. a tel. vysílání

- z. č. **231/2001 Sb.**, o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- rozhlasovým a televizním vysíláním zákon rozumí
 - poskytování pořadů a dalších částí vysílání
 - uspořádaných v rámci programu
 - včetně služeb přímo souvisejících s programem
 - provozovatelem vysílání
 - veřejnosti prostřednictvím sítí elektronických komunikací v podobě chráněné nebo nechráněné
 - za účelem simultánního sledování

8) Správa na úseku rozhl. a tel. vysílání

➤ provozovatelé s licenci

- licence udělovaná v rámci licenčního řízení
 - Radou pro rozhlasové a televizní vysílání
 - na omezenou dobu (nejvýše 8 let rozhl. a 12 let tel.)
 - licence na k vysílání šířenému (1) prostřednictvím družic a kabelových systémů nebo (2) vysílačů
- žadatel o licenci musí být tuzemský subjekt
- licenci nelze následně převést na jiný subjekt
- licence může pozbýt platnosti nebo může být odejmuta

8) Správa na úseku rozhl. a tel. vysílání

☞ provozovatelé ze zákona

- ☞ provozovatelé poskytující veřejnou službu (ČT a ČR)
 - ☞ poskytují objektivní, vyvážené, ověřené informace
 - ☞ nezávislé na státu, financování prostřednictvím z. č. 348/2005 Sb., o rozhl. a tel. poplatcích
 - ☞ kontrola prostřednictvím Rady ČR a Rady ČT

☞ provozovatel s registrací

- ☞ pouze u tzv. převzatého vysílání (nezměněné šíření přijímaných programů)

8) Správa na úseku rozhl. a tel. vysílání

☒ **základní povinnosti provozovatelů** např.:

- ☒ poskytovat objektivní a vyvážené informace, hodnotící komentáře musí být odděleny od info. zpravod. char.
- ☒ nést odpovědnost za obsah vysílání
- ☒ nepodněcovat nenávist, nepropagovat stereotypy
- ☒ v různých formách neohrožovat fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých (zejména respektovat „chráněný čas“ od 6 do 22 hod.)
- ☒ nevysílat podprahová sdělení
- ☒ nevysílat vulgarismy mimo uměleckého ztvárnění

8) Správa na úseku rozhl. a tel. vysílání

- poskytnout vysílací čas v naléhavém veřejném zájmu
- právo na odpověď
- dodatečná informace

➤ Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

- jako správní úřad výkon státní správy na tomto úseku
- odpovědná Poslanecké sněmovně (jmenována předsedou vlády na její návrh - 13 členů)
- také vede evidenci provozovatelů a ukládá sankce